

ԳԻՍԿԱՆԵ

ԱՆԿԱՊ ԽՈՂԵՐ

ՄԵՆՔ — Չորս տասներե բաղկացած միավանկ բառ մը, որուն մեր հագցուցած իմաստէն ու նշանակութենէն կախեալ է սակայն մեր նկարագիրն ու հայեցակէտը հանդէպ կեանքը յուզող, կեանքին էա-տարրը կազմող հարցերուն:

«ՄԵՆՔ նախապէս չուներ», ըսած է Եր Ապրիլ 24ին սինիքաբար այլաոտերած հայ մը, երբ կը հրաւիրուէր մասնակցելու Մեն Եղեռնի զոհերու յիշատակը յարգելու կոչուած հաւաքոյթի մը: «ՄԵՆՔ» ըսելով միայն իր անձը, իր ճշմարիտ եւ հասկացող ողորմելի մարդերու դասակարգէն տիպար մը սա անտարակոյս, որուն համար աշխարհը կը սկսի ու կը վերջանայ իրմով, չինձմէ ետք ջրհեղեղը յայտարարող Ֆրանսայի վերջին արքային նման: Որ իր անձէն դատ ոչ ոք կը սիրէ և ո՛չ ոքի վիճակով կը հետաքրքրուի, և որ երջանկութիւնը դատած ըլլալ կը կարծէ երբ հեռու է առողջական և նիւթական մտահոգութիւններէ:

Կայ ուրիշ դասակարգ մը մարդերու, որ մեծի իմաստը քիչ մը կ'ընդարձակէ, անկէ ներս առնելու համար քանի մը հոգիներ հաշուող անգամները իր ընտանիքին կամ մերձաւոր պարագաներուն:

Կայ տարբեր դասակարգ մը մարդերու, քիչ մը ևս ընդարձակող իմաստը փոքր այս բառին, ընդգրկելու համար իրենց պատկանած կազմակերպութիւնը կամ համայնքը միայն: Ինչ որ գոյութիւն ունի անոնցմէ դուրս՝ ապարժէք է և չ'արժեք հետաքրքրուիլ անոնցմով: Ազգայնամոլ կոչուածներն են սոսնձ, արուեստական պատուարներ կանգնող իրենց և տարբեր ազգութիւններու պատկանող մարդերու խմբաւորումներուն միջև: Ցեղապաշտութեամբ, ժայռայնը օսկի-ճիզմով ախտավարակ գաղափարաբանութիւններ ծնունդն են այս տիպի մարդոց

ուղեղներուն, գաղափարաբանութիւններ, որոնք տակաւին իր աւարտէն հեռու մեր գարուն տասը տարիները ներկեցին աշխարհործան գուպարներու ծուխով ու հրդեհով, աշխարհի ամենէն քաղաքակիրթ երկրամասի սրտէն իսկ հոսեցնելով արեան սղխահոս գետակներ:

Գոյութիւն ունի նաև քիչ մը աւելի լայնամիտ դասը մարդերու, իրենց դասնած կրօնքին (դասանական պատուարներու անտեսումովը երբեմն) հետևորդները ևս ընդունելու համար այդ բառի ետին: Տարբեր կրօնքի հետևող խմբաւորումներու պատահած աղէտներ գիրենք անտարբեր թողելէն զատ երբեմն գոհունակութեան սմանողով զգացողով կը գոհացնեն իրենց արտերը: Մինչ այս վերջիններուն արձանագրած ամէն յաջող ու դրական արարք՝ նախանձի այրող զգացումներով կը մորկէ դժուած իրենց հոգին: Ասոնք ալ համամարդկային եղբայրութեան գաղափարին անհաշտ մարդեր են, հոգ չէ թէ ոչ իրենց սեփական պատեանին մէջ ամփոփուած:

Ու վերջապէս կայ փաղանգը (առանց վարանումի չէ որ ընդարձակ տարողութիւն ունեցող սա բառը կը յանձնեմ թուղթին) մարդ կոչումը իր արժանավայել բարձրութեան վրայ բռնող, վէս այդ կոչումին իրովին արժանի էակներու, համայն մարդկութիւնը տեսնող փոքրամարմին այդ բառին մէջէն: Բոլոր ազգերու ու ժողովուրդներու մէջ կարելի է հաշուել անոնց, գիտութեան ու ածան հաճոյքներու միայն հաւատացող, անոնց ետեւէն վազող չխելագարած մարդիկներու հազարներէն: Որոնց համար մեծը մարդկութիւնն է ամբողջ, այլադանութեամբ իր գոյններուն ու ցեղերուն: Որոնք չեն կրնար չբերկրիլ ի լուր աշխարհի խուլ ու հեռաւոր մէկ անկիւնէն եկած ուրախ պատահարի մը, և չ'վշտանալ՝ անծանօթ երկրի մը աննշան մէկ ուռանին մէջ իսկ պատահած արկածի մը կամ մարդկային զոհեր խլող բնութեան աղէտի մը հաշուոյն: Որոնք պատրաստ են զոհելու և մինչև իսկ զոհուելու, անիրաւուած ժողովուրդի մը անտեսուած դատին պաշտպանութեան ի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿՈՍՐՈՒԿ ԹԱՂԻ ԴՊՐԱՏՈՒՆԸ

ԺԷ. Դարու առաջին ժառանգորդին փայլուն շրջան մը կը բուրբերէր Կ. Պոլսոյ Կոմրուկ Թաղի Ս. Նիկողայոս Եկեղեցիին Դպրատանը: Էտրքնէի դրան մօտ գտնուող այդ եկեղեցիին Վէսն Յաւագաց էր և Կէսն մեր Հայոց ազգին ի հնուց հետէ: — Ժամ. Գր. Դարանագեցի, էջ 185:

Այդտեղ մենք գործունէութիւն կը ցուցնէին մասնաւորաբար զբիշներն ու ծաղկողները, որոնցմէ մամանակագրական կարգով կը յիշենք շարք մը՝ հանդերձ իրենց գործերով:

Ա. — Պօղոս Երէց, օրինակած է Մաշտոց մը՝ 1603ին: Ստացող՝ Կոնճայ Մինաս. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Հատար, Թիւ 121. Կրկնուած է Թիւ 132:

Բ. — Սահեփանոս Երէց Թախաթցի, որդի Սարգսի, 1603ին ամբողջացուած է

խնդիր, իրենց լաւագոյնը արամադրելու մարդկային ցեղի բարօրութեան նպատակով գիւտի մը յաջողութեան և իրենց հանգիստն ու երջանկութիւնը կ'որոնեն իրենց եղբայրներուն — և կ'աջ մարդկային արարած մը զոր իրենց եղբայրը չնկատեն — հանգիստին ու երջանկութեան մէջ, զուգահեռական մը քաշելով իրենց ճշդէ՛ր Եսին և մարդկային մեն ընտանիքի համայնական շահերուն միջև, իրենց վտիտ սրտին տրոփը ներդաշնակող մարդկութեան մեն սրտին առողջ արօքին հետ:

Առանք եւս կեանքին համ առողջ, Լեւոն Գարդղիին մէջ ճաշխարհի աղը՝ կոշուած մարդերը: Մեր հանապազօրեայ ազօթքը պէտք է ըլլայ որ Տէրը անպակաս ընէ զանոնք երկրագունդի երեսէն, որովհետեւ անոնց անհետացումը համազօր պիտի ըլլայ մարդկային կեանքի՛ն ալ անհետացումին՝ գեղահարաշ այս մոլորակէն:

(Նար.՝ 4)

Գ. ԶԱՐՍԱՐ

Շարակնոց մը, որ կիսառ մնացած էր իր եղբոր՝ Յակոբ Երէցի մահով (1601). — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 154:

Գ. — Առաքել Բարբրդցի, Գրիչ, աշակերտ Հիդանցի տէր Մարտիրոսի, և ուսուցիչ Պաղուստա գրչի. 1608–1617ին օրինակած է:

1. — Տօնացոյց, 1608ին, ճի խնդրոյ տէր Աստուածաբան քահանայինն. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 381:

2. — Մեկնութիւն Քերականի՝ Վարդանայ Վարդապետի, 1614ին. — Ն. Ա. Գոնց, Ար. Դրոն. Քերականի, էջ XIV–XV:

3. — Մեկնութիւն Պատարագի, 1617ին, Եխախորի որդի Յակոբ Արեղայի համար. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 831:

Դ. — Միքայէլ Թախաթցի, Գրիչ, 1609ին օրինակած է,

1. — Մաշտոց, ճի վայելուճն Խասկուցի տէր Միքայէլինն. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 424:

2. — Աւետարան, Մաղկո՛ղ՝ Ղազար Քահանայ. Ճի վայելուճն Մինաս Վարդապետին Թեոդուկոսեցոյ. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 439:

Ե. — Սրապիոն Գրիչ 1615ին օրինակած է Աւետարան մը. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 728:

Զ. — Պաղուստա Գրիչ, աշակերտ Բարբրդցի Առաքել Գրիչի, 1615ին օրինակած է Աւետարան մը, ճի խնդրոյ բարեմիտ և հեղահոգի Թախաթի քահանայինն. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 747: Զեռ. Արմաշի, Թիւ 223:

Է. — Սիմէոն Դպիր Լեհացի 1615–1618ին օրինակած է:

1. — Շարակնոց, 1615ին, Կամախեցի Յովհաննէս քահանայի ցանկութեամբ. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., էջ 746:

2. — Գրիք Առաքեց Սողոմոնի, Էն., 1618ին, ճի վայելուճն ... բարեմիտ, հեղահոգի ... կուսակրօն տէր Յովովր ... կրանաւորինն. — Յիշա. ԺԷ. Դարի, Ա., Թիւ 883: Զեռ. Նոր Զուղայի, Թիւ 7 (Մատենք Աստուածաշնչի):

Ը. — Պետրոս Գրիչ օրինակած է Մեկնութիւն Քերականի՝ Վարդան Վարդապետի, 1616ին, ճի խնդրոյ բարեմիտ և հեղահոգի և ընթերցատէր տէր Սահակ